

**GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. EWY KOŁACZKOWSKIEJ W STRZYŻEWICACH**

**III GMINNY KONKURS
WIEDZY O REGIONIE**

Strzyżewice 2010

SPIS TREŚCI

GMINA STRZYŻEWICE	3
POŁOŻENIE	3
POCHODZENIE NAZWY	7
HERB WSI	8
OSMOLICE	10
OSMOLICE PIERWSZE	12
OSMOLICE DRUGIE	23
PAWŁÓW	24
PAWŁÓWEK	26
PIOTROWICE	28
ZAPISALI SIĘ W HISTORII...	40
Jan Osmolski (Osmólski lub Osmolicki)	40
Kajetan Koźmian.....	41
Stefan Jerzy Wójcik	42
Czesław Słania	43

GMINA STRZYŻEWICE

POŁOŻENIE

Z geograficznego punktu widzenia gmina *Strzyżewice* położona jest w górnym biegu rzeki *Bystrzycy*, na *Wyżynie Lubelskiej*. Wchodzi w skład następujących mezoregionów:

- *Płaskowyż Świdnicki*,
- *Równina Bełżycka*,
- *Wyniosłość Giełczewska*
- i *Wzniesienia Urzędowskie*.

Zgodnie z podziałem administracyjnym kraju gmina *Strzyżewice* zlokalizowana jest w powiecie i województwie lubelskim. Została ona utworzona z dniem 1 stycznia 1973 roku w wyniku reformy administracyjnej.

Kształt terytorium gminy jest wydłużony i biegnie wzdłuż doliny rzeki *Bystrzycy* od *Borkowizny* i *Kiełczewic Górnych* po *Żabią Wolę*, *Polanówkę* i dochodzi prawie do lasu *Dąbrowa* w okolicach *Lublina*. Północna część przylega zaś do aglomeracji miasta *Lublina*. Jest to gmina typowo rolnicza o łącznej powierzchni 10 884 ha (tj. 109 km²).

Sąsiaduje z gminami:

- *Wilkołaz*,
- *Niedrzwica Duża*,
- *Lublin*,
- *Głusk*,
- *Jabłonna*,
- *Bychawa*,
- *Zakrzówek*.

Rys. 1. Położenie geopolityczne gminy *Strzyżewice*.

Strzyżewice to wieś oddalona 22 km na południe od *Lublina*, tuż za *Zalewem Zemborzyckim*. Do najdalszej miejscowości gminy z centrum stolicy województwa jest ok. 30 km.

Jednocześnie *Strzyżewice* są siedzibą gminy obejmującej 22 miejscowości:

- *Borkowizna*,
- *Bystrzyca Nowa*,
- *Bystrzyca Stara*,
- *Dębina*,
- *Dębszczyzna*,
- *Franciszków*,
- *Iżyce*,
- *Kajetanówka*,
- *Kietczewice Dolne*,
- *Kietczewice Górne*,
- *Kietczewice Maryjskie*,
- *Kietczewice Pierwsze*,
- *Kolonia Kietczewice Dolne*,
- *Osmolice Drugie*,
- *Osmolice Pierwsze*,
- *Pawłów*,
- *Pawłówek*,
- *Piotrowice*,
- *Polanówka*,
- *Strzyżewice*,
- *Żabia Wola*
- oraz miejscowość *Pszczela Wola*.

Mają one charakter wiejski i zabudowę w dużej części rozproszoną.

Według danych z grudnia 2009 roku terenie gminy mieszkało 7450 osób na pobyt stały (w tym 3595 mężczyzn i 3855 kobiet) w około 2050 gospodarstwach domowych. Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 68,3 osoby na 1 km².

Rys. 2. Mapa gminy *Strzyżewice* z zaznaczonymi nazwami miejscowości i większymi przysiółkami.

POCHODZENIE NAZWY

Bardzo ciekawa jest kwestia pochodzenia nazwy wsi *Strzyżewice*. Legenda ludowa mówi, iż w bardzo odległych wiekach wieś nosiła nazwę *Długi Bród*, od szerokiej przeprawy przez *Bystrzycę*, leżącej na staropolskim szlaku handlowym z *Rusi* przez *Bychawę*, *Strzyżewice* do *Kazimierza n. Wisłą*. Prawdopodobnie na owo strzeżenie przeprawy z czasem zmieniono nazwę na *Strzeżonicze*. Na skutek zmian w pisowni łacińskiej nazwa wsi zmieniała się kolejno: *Strzeszonice*, *Strzeszconice*, *Strzeżowicze*, *Strzeżowycze*, *Strzeszowicze*, *Strzeżowice*, *Strzyżowice*, by ostatecznie przyjąć formę *Strzyżewice*. Taką hipotezę potwierdza fakt, iż ze wzgórza zamkowego widoczny był ów trakt handlowy aż po tzw. *Zdrapską Górę*, a przysiółek powstały w okolicy wzgórza zamkowego do dzisiaj nazywany jest *Widniówką*.

Analizując pierwotne brzmienie nazwy wsi *Strzeżonicze* zauważamy, iż jest ona pojęciowo zbliżona do słowa „strzeżenie”.

Inna legenda mówi, że wieś wzięła swoją nazwę od pojęcia „strzyżenia owiec”, gdyż hodowla tych zwierząt była szeroko rozwinięta na nadbystrzyckich łąkach.

Badając genealogię i dzieje rodu Awdańców dr Władysław Semkowicz twierdzi, że jest mało prawdopodobne, aby wieś wzięła swoją nazwę od imienia przedstawiciela rodu, gdyż ród nie używał imion *Strzesz*, *Strzeszek* czy *Strzeżysław*.

Nie jest to jednak pewne, gdyż pierwsi dziedzice *Strzyżewic* mogli przyjąć te imiona od sąsiadów - *Sulimów*, wśród których były one często spotykane w XIII i XIV wieku.

Najnowsze badania naukowe świadczą, iż nazwa *Strzyżewice* jest pochodną od nazw osobowych, jednak nie stwierdzono tego jednoznacznie.

HERB WSI

Rodowym herbem Awdańców jest Abdank przedstawiający dwie odwrócone i połączone krokwie w kształcie litery „W”. Zawołaniem herbu jest „Łękawica”.

Znany jest także pod innymi nazwami, takimi, jak: *Awdaniec*, *Białkotka*, *Habdank*, *Łękawa*, *Skuba*.

Według legendy herbowej nazwa Abdank pochodzi od podziękowania, jakie skierował cesarz niemiecki do polskiego posła Skarbimira (Skarbka) w czasach Bolesława Krzywoustego. Niemiecki władca, chcąc zaimponować polskiemu posłowi bogactwem, pokazał mu wielkie skrzynie pełne złota. Skarbek zdjął wówczas z palca pierścień i ze słowami „Idź złoto do złota. My Polacy bardziej się w żelazie kochamy i żelazem bronić będziemy” wrzucił go do cesarskiego skarbca. Zaskoczonemu cesarzowi nie pozostało nic innego jak powiedzieć „Habdank - dziękuję”. Słowa te stały się nowym zawołaniem rodu, przez co zmieniono pierwotną nazwę herbu ze Skarbek na Abdank.

Heraldycy przypuszczają, że do końca XIII wieku Łękawica przedstawiana była jako litera M. Z kolei Władysław Semkowicz twierdzi, iż ukształtowanie się herbu w jego obecnej formie nastąpiło na przełomie XIII i XIV wieku na skutek trudności z przymocowaniem Łękawicy w pierwotnej formie „M” na hełmie rycerskim. O wiele łatwiej można było tam umieścić odwrotny kształt, czyli formę „W”. Powstały klejnot przeniesiony został następnie na tarczę.

Rys. 3. Herb *Strzyżewic*.

Herb Abdank to najstarsze znane godło rodowe w Polsce, a jednocześnie jedno z najstarszych w heraldyce europejskiej.

OSMOLICE

Pierwsza pisana wzmianka o *Osmolicach* pochodzi z 1377 roku.

W czasach średniowiecznych Osmolice stanowiły własność rycerską stając się potem folwarkami i wsiami szlacheckimi.

Osmolice były czynnym ośrodkiem kalwińskim. Dwukrotnie odbywała się w tej wsi konwokacja dystryktowa wyznawców nowej wiary (w 1926 r., 1928 r.).

Z dniem 1 stycznia 2006 roku na wniosek Rady Gminy Strzyżewice Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji uporządkowało nazewnictwo wsi. Obecnie funkcjonują nazwy: *Osmolice Pierwsze* i *Osmolice Drugie*.

Pochodzenie nazwy: Wcześniejsze formy nazwy to: *Osmolicz* (1377 r.), *Osmolycze* (1415), *Hosmolicze* (1415 r.). Związana jest z nazwiskiem jednych z pierwszych właścicieli *Osmolic* – rodem Osmólskich.

W miejscowości znajduje się najstarszy kompleks leśny.

Z Osmolic pochodziła Danuta Koziejowska – poetka, autorka tomika wierszy „*Osmolice, wieś gdzie oczy otworzyłam*” wydane przez Strzyżewickie Towarzystwo Regionalne.

Nazwy terenowe¹:

Kasztany - droga biegnąca od Winiarni² w kierunku *Niedrzwicy Dużej*.

Kasztanówka - nazwa obszarów położonych wzdłuż szosy *Osmolice – Niedzwica*. Nazwa pochodzi od rosnących niegdyś wzdłuż drogi kasztanów.

Wieś sąsiaduje z:

Piotrowicami

Iżycami

¹ Umieszczone zostały w tym miejscu, gdyż nie wiadomo do których *Osmolic* należą.

² Potoczna nazwa obecnie już niefunkcjonującego Zakładu Przetwórstwa Owocowego w *Osmolicach*. Nazwa związana z jednym z produktów tego podmiotu gospodarczego - winem.

Kolonią Tuszów

Żabią Wolą

Polanówką

Prawiednikami

Nowinami

Majdanem Krężnickim

Bartoszkówką

Krebsówką

Marianką

Kolonią Osmolice (gm. Niedzwica Duża)

OSMOLICE PIERWSZE

We wsi znajduje się pałac z XV w., którego właścicielami byli kolejno: Mikołaj z *Prawiednik* h. Bończa, potem rody Osmólskich, Gorajskich, Skarbek-Kiełczewskich, Grabowskich, wreszcie Stadnickich, którzy władali *Osmolicami* i pałacem do 1944 r. Przez okres niespełna roku po śmierci hrabiego Juliusza Stadnickiego majątkiem zarządzał jego kuzyn i plenipotent Andrzej Boniecki. Opuścił on *Osmolice* w lipcu 1944 r.

Pałac w *Osmolicach* został rozbudowany w czasie, gdy stanowił własność rodziny Grabowskich a następnie Stadnickich. Wówczas dobudowano piętro, taras od strony południowej oraz stylową bramę. Po wojnie wraz z 50 hektarami gruntu został przekazany organizującemu się Liceum Hodowlanemu, które w 1950 r. połączyło się z Liceum Pszczelarskim w *Pszczelej Woli* i stało się jego częścią składową. Od 1994 r. pałac, stanowiący zabytek klasy III stał pusty. Obecnie w trakcie remontu stanowi własność osoby prywatnej.

Grodzisko– wzgórze w *Osmolicach*, które niegdyś otoczone było ze wszystkich stron rozległymi rozlewiskami wodnymi. Miała się tu wznosić najwcześniejsza w tym rejonie osada słowiańska, gdyż znaleziono różne liczne przedmioty świadczące o zamieszkiwaniu tych terenów przed powstaniem państwa polskiego. Nazwa pochodzi od budowli o charakterze obronnym wzniesionym na tym wzgórzu. Jednak w przekazach źródłowych brak potwierdzenia tych miejscowych opowieści

Uciastek– kolonia żydowska, domy po prawej stronie szosy w kierunku *Lublina*, za rzeką Bystrzycą przed *Żabią Wolą* i przed dzisiejszą „agronomówką”. Miejscowa ludność określa to miejsce jako „**Na Żydach**”. Było to największe skupisko ludności żydowskiej na terenie gminy *Piotrowice*. W 1923 roku liczyło 69 osób. Tutejsza ludność wyznania mojżeszowego zajmowała się głównie drobnym handlem i rzemiosłem. Jej przedstawiciele prowadzili niewielkie sklepiki lub też handlowali starzyzną. W kolonii mieszkali krawcy, malarze, powoźnicy i szewcy. W 1933 roku założyli własną Organizację Syjonistyczną – oddział w *Osmolicach*, która liczyła 25 członków. Na początku 1942 r. w wyniku masowej eksterminacji ludności żydowskiej na Lubelszczyźnie zostali oni straceni przez Niemców w *Bełżycach*.

– espół pałacowo-parkowy w *Osmolicach*

Zespół ten ze względu na swój charakter oraz walory architektoniczne został wpisany do rejestru zabytków znajdujących się na terenie województwa lubelskiego. W jego skład wchodzi:

pałac

Fot. 1. Pałac w *Osmolicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych Krajów Słowiańskich informuje, iż w II połowie XVII wieku Ulryk von Werdum w drodze ze *Lwowa* do *Warszawy* w *Osmolicach* widział: wielki zamek nad jeziorem, z którego wypływa *Bystrzyca*. Po drugiej stronie ciągnie się piękny ogród, a grunta w tej okolicy są bardzo urodzajne.

Ulokowany jest na wzniesieniu nad doliną rzeki *Bystrzycy*. Wspominał o nim już Jan Długosz w *Liber beneficiorum*, określając go jako „curia militaria”. Z tego okresu pochodzą grube mury w dolnej części, dwie sale oraz piwnice, które okoliczni mieszkańcy nazywają „lochami”. Według miejscowych podań ciągną się one pod dnem przepływającej w pobliżu *Bystrzycy* do pobliskiego wzgórza za rzeką (grodziska). Mieścił się tam obronny kasztel oblany ze wszystkich stron wodą. Nie jest to jednak udowodnione.

Właścicielami osmolickiego pałacu byli: Mikołaj z *Prawiednik* h. Bończa, następnie rody Osmólskich, Gorajskich, Skarbak-Kielczewskich, Grabowskich oraz Stadnickich³.

Pałac rozbudowany został w XIX stuleciu. Wtedy zapewne otrzymał dobudowane piętro, a od strony południowej rozpięty na filarach taras oraz stylową bramę.

W pałacu znajdowała się prywatna biblioteka zawierająca wiele białych kruków z XVI i początków XVII wieku. Znajdowały się w niej liczne rękopisy i listy np. księcia Józefa, Tadeusza Kościuszki i innych znanych ludzi, z którymi Osmólscy i Grabowscy utrzymywali zażyłe stosunki. Niestety wszystkie te skarby kultury zniknęły bez wieści jesienią 1944 r.

Po wojnie pałac w *Osmolicach* służył jako siedziba Liceum Hodowlanego, następnie przejął go Liceum Pszczelarskie w *Pszczelej Woli*. Początkowo pełnił rolę sal lekcyjnych i sypialni uczniowskich, później został tylko internatem, a następnie przedszkolem. Kilka pomieszczeń przeznaczonych było na mieszkania dla pracowników. W 1994 r. wydzierżawiony został przez Okręgową Izbę Pielęgniarek i Położnych w *Lublinie*. Niestety przez długi okres czasu stał niewykorzystany i ulegał znacznemu niszczeniu.

W 2006 roku pałac został sprzedany. Obecny właściciel przystąpił do remontu we wszystkich obiektach.

W osmolickim pałacu przebywała m.in.: Zofia Kossak – Szczucka, ks. Adam Boniecki.

brama wjazdowa

Powstała w II połowie XIX wieku, gdy *Osmolicami* zarządzał Stanisław Stadnicki. Zbudowana jest z dwóch par wysokich węgarów-cokołów. Na skrajach ustawione są spłaszczone kule, zaś na środkowych wazony.

oficyna-rządcówka

Pochodzi z drugiej połowy XIX stulecia. Jest to budynek murowany z kamienia wapiennego, parterowy. Obecnie został odbudowany i zaadoptowany na mieszkanie dla nowego właściciela.

stajnia dworska

³ Byli oni właścicielami *Osmolic* do 1944 r.

Wybudowana na początku XX w. przez Stanisława Stadnickiego. Po rozbudowie i dobudowaniu piętra służyła jako pomieszczenie na biura i garaże Zakładu Przetwórstwa Owocowego.

spichlerz podworski

Powstanie spichlerza datowane jest na 1847 rok. Wzniesiony został przez hrabiego Juliusza Stadnickiego. Rozbudowany na początku XIX wieku. To trzypiętrowy budynek wolnostojący, założony na rzucie prostokąta. Po II wojnie światowej dobudowana została do niego suszarnia chmielu. Obecnie znajduje się na terenie zakładu Osmofrost.

Fot. 2. Spichlerz podworski w *Osmolicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczekowskiej w *Strzyżewicach*.

gorzelnia

Zbudowana przed I wojną światową. Początkowo była spółką Juliusza Stadnickiego i Pawła Rohlanda. W późniejszym okresie wykorzystywana była jako siedziba zakładu przetwórstwa Owocowego trudniącego się wytwarzaniem win owocowych (tzw. winiarnia), potem przetworów owocowo-warzywnych. Obecnie stoi nieczynna.

Fot. 3. Dawna gorzelnia w *Osmolicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

młyn

Zbudowany został około 1920 roku.

Fot. 4. Młyn w *Osmolicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

Jest to młyn dworski, turbinowy. Wzniesiony został dla dziadka ostatniego właściciela majątku osmoliczkiego, Juliusza Stadnickiego prawdopodobnie w miejscu istniejącego tam wcześniej podobnego młyna. Był zazwyczaj oddawany w dzierżawę. Obiekt wykonany z drzewa modrzewiowego składa się z dwóch kondygnacji oraz dużego poddasza użytkowego. Co ciekawe, młyn w *Osmolicach* jako jedyny zachował swój pierwotny charakter i jeszcze kilka lat temu pracował na wodę. Został wpisany na listę zabytków.

park

W minionym okresie należał do najciekawszych w okolicy. Miał znamiona stylu klasycznego świadczył o zamożności właścicieli. Za czasów Jana Osmólskiego park i ogród budziły podziw wszystkich gości jego dworu. Wspaniałe kwietniki, krzewy ozdobne bywały nawet tematami utworów poetyckich – „*Na ogródek Jana Osmólskiego*” nieznanego autora. Obecną architekturę urządził w 1909 roku znany twórca tego typu obiektów ogrodowych Stefan Celichowski. Kolejni dziedzice – Maria z Grabowskich i Juliusz Stadniccy włożyli wiele starań w upiększenie parku, jak i udoskonalenie swojej posiadłości. Niestety w latach powojennych został zaniedbany, częściowo zdewastowany. Park tworzy 700 drzew należących do 20 gatunków. Obecnie z zachowanych nasadzeń na szczególną uwagę zasługują: orzech czarny (204 cm obwodu), jesion wyniosły (390 cm obwodu), cyprysik groszkowy (97 cm obwodu), altana lipowa składająca się z 5 lip drobnolistnych oraz klon zwyczajny (343 cm obwodu).

W parku znajduje się również staw z wysepką po środku. Na niej otoczony żeliwnym płotkiem stał żelazny krzyż, poświęcony Franciszkowi Grabowskiemu. Wystawiony został w 1836 r. przez jego syna Tomasza i synową Olimpię z Tarnowskich. Na jednej ze ścian także żelaznego, czworobocznego podestu umieszczony został napis: „Pamięci najlepszego Ojca swojego Franciszka Grabowskiego, gdzie pełne cnót chrześcijańskich życie w świętej wierze i pobożności zakończył. Tomasz Grabowski y Olimpia z Tarnowskich małżonkowie ten krzyż postawili. Żył lat 84. Umarł 10 marca 1836 r. w Osmolicach”.

Na terenie parku umiejscowiona była również figura, w kształcie obelisku na kwadratowym postumencie wykutym w kamieniu, poświęcona Marii z Grabowskich Stadnickiej, założycielce osmoliczkiego parku. Widniał na nim wiersz:

„Wszędzie Ty widna tu pomiędzy nami

I w tej zacisznej ustroni ogrodu.
Te drzewa, krzewy, wszak Twymi rękami
Sadzone, rosna wśród ciszy i chłodu.
Wszędzie Ty widna, choć Cię nie ma.”

Obecnie bardzo zniszczony i zdekompletowany znajduje się w *Pszczelej Woli* obok pawilonu pszczelarskiego.

Fot. 5. Resztki figury poświęconej Marii z Grabowskich Stadnickiej.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

Do zabytkowych należy również pomnik Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej z księżycem pod lewą stopą, którą po śmierci swej żony Marii z Grabowskich Stadnickiej wystawił Juliusz Stadnicki. Początkowo stał on na osi pałacu, przy ówczesnej drodze dojazdowej z *Pszczelej Woli* u wylotu alei kasztanowej, na wprost okien pałacu, tak, aby był widoczny o każdej porze dnia. Obecnie zaś przeniesiony został na drugą stronę przy drodze wjazdowej do zakładu „Osmofrost”. Na postumencie otoczonym żeliwnym ogrodzeniem widnieje napis: „Pamięci Maryi z Grabowskich Stadnickiej 19 czerwca 1848 r. tu w Osmolicach zmarłej”. Z drugiej zaś: „Bogurodzico wstaw się za te dusze za które moje oczy się nie osuszą”.

Fot. 6. Pomnik Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej w *Osmolicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

Na terenie wsi znajduje się zbudowany w 1906 roku z inicjatywy Juliusza Stadnickiego budynek spółdzielni. Obecnie znajduje się w nim sklep "Mit" Małgorzaty Wolskiej.

We wsi umiejscowione są również: strażnica OSP, Publiczna Szkoła Podstawowa, hydrofornia oraz oczyszczalnia ścieków. Funkcjonuje także Ochotnicza Straż Pożarna powstała z inicjatywy Andrzeja Zawisłaka w dniu 10 listopada 1928 roku.

Pierwsza legalna szkoła w *Osmolicach* zlokalizowana została we dworze jako: „Szkoła Ludowa w Osmolicach Dwór gm. Piotrowice”. Początkowo zajęcia odbywały się w prywatnych domach. Od 1951 roku zajęcia prowadzone były w nowopowstałym budynku szkoły, który rozbudowano w latach 80. W ostatnich latach uczniowie otrzymali dobrze wyposażoną pracownię multimedialną. Przy szkole funkcjonuje zespół wokalny „Wiercipięty” oraz zespół keyboardowy „Biało-czarni”. Długoletnim kierownikiem szkoły był p. Józef Kusiak. Obecnie funkcję dyrektora pełni p. Laura Żydek.

Na terenie wsi funkcjonują następujące podmioty gospodarcze:

Bajko Jarosław Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe

Branża: Motoryzacja i transport › Transport samochodowy

Bartoszewicz Paweł Biuro Projektowe

Branża: Budownictwo › Projektowe biura

Brzozowska Barbara Sklep Spożywczo-Przemysłowy

Branża: Żywność i używki › Spożywcze artykuły - detal

JA PI AUTO TUNING

Branża: Motoryzacja i transport › Samochody - tuning

Kłos Jerzy Usługowy Zakład Blacharstwa Pojazdowego

Branża: Motoryzacja i transport › Samochody - blacharstwo, lakiernictwo

"Maro" Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Marek Zając

Branża: Żywność i używki › Spożywcze artykuły - detal

"Osmofrost" Sp. z o.o.

Branża: Żywność i używki › Owoce, warzywa - przetwórstwo

P.P.U.H. "Mit" Małgorzata Wolska

Branża: Budownictwo › Budowlane materiały

Polak-Berecka Magdalena Leśnictwo

Branża: Rolnictwo i leśnictwo › Leśnictwo

Świstowski Ryszard Firma Handlowo-Usługowa

Branża: Dom i ogród › Hydraulika - sprzęt, wyposażenie

"Tremo" Krzysztof Słowak

Branża: Dom i ogród › Lustra

"Unitrade" Sp. z o.o.

Branża: Żywność i używki › Owoce, warzywa - przetwórstwo

Pozostałe nazwy terenowe:

Agromówka – dom na pograniczu *Osmolic* i *Żabiej Woli*. Mieściła się w nim lecznica dla zwierząt. Nazwa pochodzi od wyrazu „agronom”.

Bork – nazwa części lasu.

Cobotówka - część wsi.

Jarugi – wąwóz biegnący równoległe do szkolnego gościńca, po prawej stronie, w kierunku szkoły podstawowej.

Kolonia Osmolice – część wsi ciągnąca się za lasem (gmina Niedzwica Duża).

Kosarzewka – dopływ rzeki Bystrzycy. W różnych okresach zwana była też Samicą, Kożą, Bychawką.

Krzyż na Wyspie – krzyż który stał na wyspie, na terenie dawnego parku za pałacem w *Osmolicach*. Zob. Zespół dworsko-pałacowy w *Osmolicach*.

Leśniczówka – niewielki folwark w pobliżu *Nowin* i *Prawiednik*.

Folwark – duże gospodarstwo rolne z zabudowaniami, do II wojny światowej będące w Polsce częścią majątku ziemskiego⁴.

Łamania – nazwa części lasu.

Małysówka – część *Osmolic* położona za lasem piotrowickim, nazwa pochodzi od nazwiska jednego z mieszkańców tej okolicy p. Małysa.

Stara Wieś – nazwa używana przez miejscową ludność na określenie części *Osmolic* sprzed komasacji. Jest to obszar przy szosie w kierunku *Lublina*.

Wygon (gościniec) strażacki – droga biegnąca od strażnicy OSP w *Osmolicach* w kierunku zachodnim, prostopadła do **Kasztanówki**.

Wygon (gościniec) szkolny – droga, przy której znajduje się Publiczna Szkoła Podstawowa w *Osmolicach*.

⁴ MARKOWSKI, Andrzej, PAWELEC, Radosław: *Wielki...*, s. 250.

Wygony – nazwy dróg, to określenie używane jest również do określania części wsi, które powstały w latach międzywojennych i po II wojnie światowej, głównie w wyniku reformy rolnej z września 1944 r. W okresie wcześniejszym na ich miejscu rozciągały się pola dworskie.

Zimny Dół – wąwóz biegnący od rzeki *Bystrzycy* w kierunku zachodnim w stronę lasu między dawnym składem buraczanym w *Osmolicach* a domem p. Pasztaleniec.

OSMOLICE DRUGIE

Wieś powstała z podziału *Osmolic* na dwa sołectwa. Zlokalizowana jest w północno-zachodniej części gminy. Zajmuje obszar 1142 ha.

Na terenie wsi znajdują się następujące firmy:

"L.M.-Stol" Leszek Bielak

Branża: Budownictwo › Stolarskie usługi

"Super-Spaw-Tig" Zakład Usługowy Wojciech Piechnik

Branża: Przemysł i energetyka › Spawalnicze usługi

Prężnie funkcjonuje również Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet w Osmolicach.

Pozostałe nazwy terenowe:

Chłopski las – nazwa lasu, którego właścicielami są okoliczni mieszkańcy.

Droga kościelna – nazwa drogi prowadzącej do kościoła w *Kreżnicy Jarej*. Granica między *Osmolicami Pierwszymi* a *Osmolicami Drugimi*.

Granica – nazwa drogi, tzw. **Przymiarki**. Za nią znajdują się pola, które należały uprzednio do właściciela *Osmolic* a w okresie późniejszym zostały podzielone na mniejsze kawałki i przekazane gospodarzom.

Kolonia Osmolice Drugie - część wsi.

Kreżnicka Droga – droga biegnąca w kierunku *Kreżnicy Jarej*, inne określenie **drogi kościelnej**.

Łomaniny – nazwa starej części państwowego lasu.

Podlesie – droga biegnąca wzdłuż lasu w *Osmolicach Drugich*, a także teren ciągnący się przy osmolickim lesie.

Przyrwa – część *Osmolic* położona na pograniczu *Osmolic* i *Nowin*.

PAWŁÓW

Wieś ta historycznie związana jest ze *Strzyżewicami*, od których została oddzielona w 1880 roku. Została zasiedlona kolonistami w końcu XIX wieku.

Od 11 listopada 1928 r. we wsi istniała szkoła, w której obecnie mieści się prywatne mieszkanie.

Na terenie miejscowości znajduje się również strażnica OSP.

Pochodzenie nazwy: pochodzi od imienia Pawła z Samborca.

Przysiółki:

Stasin - przysiółek związany ze *Strzyżewicami* i stanowiący jego folwark. Obecnie stanowi integralną część *Pawłowa*.

Pozostałe nazwy terenowe:

Podlesie - obszar ciągnący się wzdłuż lasu między *Strzyżewicami* a *Pawłowem*.

Zdrapska Góra – wzniesienie terenu między *Strzyżewicami* a *Pawłowem*.

Na terenie wsi znajduje się **cmentarz wojenny** żołnierzy poległych w ostatnich dniach okupacji niemieckiej, 24 lipca 1944 r. pod tzw. Zdrapską Górą w wyniku zasadzki partyzantów AK – NSZ – BCh z rejonu Strzyżewice na wycofujący się oddział niemiecki. Poległo 18 żołnierzy niemieckich i 3 polskich partyzantów.

Na terenie wsi znajdują się następujące firmy:

Auto-szrot

Branża: Motoryzacja i transport > Części używane

Mierzwa Jolanta Sklep Spożywczy

Branża: Żywność i używki > Spożywcze artykuły - detal

"Olbis" Sp. z o.o. Zakłady Tłuszczowe

Branża: Żywność i używki › Oleje, tłuszcze spożywcze

Samborski Kazimierz Samborski Zbigniew S.C. Usługi Transportowe

Branża: Motoryzacja i transport › Transport samochodowy

"Wiel-Trans" Wincenty Hajdarowicz

Branża: Motoryzacja i transport › Komunikacja, transport pasażerski

Wójtowicz Katarzyna Usługi Fryzjerskie

Branża: Zdrowie i uroda › Fryzjerskie usługi, salony

Wieś sąsiaduje z:

Bychawką

Zdrapami

Strzyżewicami

Pawłówką

Dębiną

PAWŁÓWEK

Pawłów i Pawłówek to wsie związane historycznie z dobrami *Strzyżewice*.

Obie były zasiedlone przez kolonistów w końcu XIX w. Zostały one odłączone od majątku *Strzyżewice* w 1880 r.

Są to prawdopodobnie „zaginione” *Wilkowice* odnotowane po raz pierwszy w 1399 r., które po roku 1473 już nie występują. Prawdopodobnie było to spowodowane napadem i spaleniem wsi oraz wymordowaniem lub rozproszeniem mieszkańców prawdopodobnie przez Tatarów w 1501 r.

Poprzednie nazwy to: *Wilkonice, Wilkowicz, Vylkouicze, Vilkowyecz*.

Wilkowice– zostały zlokalizowane przez Władysława Semkowicza na podstawie zapiski sądowej

z 1390 r. obok wsi podarowanych w XIII w. przez Awdańców cystersom koprzywnickim w okolicy rzeki *Bystrzycy*. Niektórzy lokalizują zaginione *Wilkowice* na prawym brzegu rzeki *Bystrzycy*, poniżej wsi *Bystrzyca Stara* tzn. na terenach należących obecnie do wsi *Piotrowice*.

W 1399 r. *Wilcouice*, w 1466 r. funkcjonowały jako *Vylkouicze*. Ostatni raz notowane w 1473 r. jako *Vilkowyecz*, później prawdopodobnie wchłonięte przez sąsiednie osady. Nazwa ta pochodzi od nazwiska Wilka Awdańca żyjącego w połowie XII w lub też od występujących na tych terenach wilków.

Wieś *Pawłówek* położona jest na prawym brzegu doliny *Bystrzycy*.

Pochodzenie nazwy: nazwa wsi pochodzi od imienia Pawła z Samborca.

Przysiółki: nie występują.

Pozostałe nazwy terenowe:

Kolonia Pawłówek - część *Pawłówka* w stronę *Pawłowa*.

Stary Pawłówek – część wsi wzdłuż rzeki *Bystrzycy*.

Nowy Pawówek – część wsi wzdłuż drogi po komasacji.

Na terenie wsi znajdują się następujące firmy:

Bartoszek Piotr

Branża: Budownictwo › Budowlane usługi - wykonanie pod klucz

Wieś sąsiaduje ze:

Strzyżewicami

Bystrycą Nową

Bystrzyca Starą

Pawłowem

Piotrowicami

Kolonią Wincentówek

PIOTROWICE

Pierwsze wzmianki o wsi *Piotrowice* pochodzą z 1409 roku. W *Słowniku historyczno-geograficznym województwa lubelskiego* czytamy: Piotrowice lub Piotrowice Małe – wieś i folwark nad rzeką Bystrzycą, powiat lubelski, gmina Piotrowice, parafia Bychawka, odległy 17 km od Lublina. Dalej znajdujemy informację, iż nazwa wsi brzmiała *Potrouice*, *Potrouicze*, natomiast w 1465 r. – *Pyotrowicze circa Bistrzicza*.

Zachowały się również dokumenty z 1450 roku mówiące o zastawieniu przez Wyszka z *Piotrowic* Wielkiej Łąki w *Piotrowicach* Mikołajowi Serkowi ze *Szczuczek*.

W wieku XVI właścicielami *Piotrowic* byli Osmółscy z *Osmolic*, potem Gorajscy. W połowie XVII w. dobra Gorajskich nabył Remigian Kiełczewski z *Kiełczewic*. *Piotrowice* pozostawały w jego posiadaniu do roku 1742, kiedy to kupił je Franciszek Mąciński. W 1780 roku majątek nabył Andrzej Koźmian herbu Nałęcz, sędzia lubelski.

Dworek w *Piotrowicach* był siedzibą Koźmianów, później Tarnowskich a następnie Łosiów. Najwięcej sławy przysporzył dworkowi Kajetan Koźmian, autor *Ziemiaństwa*, cennych pamiętników, dramatu *Stefan Czarniecki* i wielu wierszy okolicznościowych. Koźmian wysoko cenił swoją niezbyt okazałą siedzibę, choć pisał o niej skromnie:

„Na zielonym pagórku chata moja stoi,
U stóp jego krynica miękka trawę poi,
Czysta rzeka przez groblę służą się przeciska
I wąskim nurtem, wąskie nawilża pastwiska.”

– zespół dworsko-pałacowy w *Piotrowicach*

Fot. 7. Pałac w *Piotrowicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

Murowany dwór powstał pod koniec XIX wieku dla rodziny Łosiów. W XVII w. był tu dwór drewniany, odbudowany przez Kajetana Koźmiana w 1802 r.

Wybudowany jest na planie litery „L”. Składa się z budynku głównego i skrzydła bocznego. Obiekt nakryty jest dwuspadowym dachem krytym dachówką i blachą ocynkowaną. Zbudowany jest z cegły i kamienia wapiennego, otynkowany. Pierwotnie był to niewielki budynek ze stylowym gankiem, z czasem rozbudowany (nadbudowano piętro). W XVIII stuleciu należał do rodziny Koźmianów. Najwięcej sławy przysporzył mu Kajetan Koźmian, u którego bywali m.in.: Wincenty Krasiński, Franciszek Morawski, w 1841 r. Cyprian Kamil Norwid.

W *Piotrowicach* żył i pracował syn Kajetana: Andrzej Edward Koźmian, również ciekawy pamiętnikarz, niezmordowany zbieracz cennych książek i po trosze poeta, tu wychowywał się również wnuk naszego klasyka - Stanisław Koźmian, późniejszy redaktor krakowskiego "Czasu", polityk, reżyser, wreszcie dyrektor teatru w Krakowie w II poł. XIX

w. On to wprowadził po raz pierwszy na scenę wielkie dramaty polskich romantyków: Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego.

Właścicielami dworku byli również rodzina Tarnowskich a następnie rodzina Łosiów.

Po II wojnie światowej piotrowicki dworek służył jako siedziba Uniwersytetu Ludowego.

W późniejszym okresie przejął go Państwowy Ośrodek Maszynowy. Znajdowały się tam biura ośrodka i mieszkanie prywatne.

W ostatnich latach w jednej z sal założono muzeum poświęcone pamięci Kajetana Koźmiana.

Fot. 8. Tablica pamiątkowa poświęcona Kajetanowi Koźmianowi w *Piotrowicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

Obejrzyć można tablice m.in. z drzewem genealogicznym rodu, fotografiami, listami. Tablice w całości ufundowało Starostwo Powiatowe w Lublinie. Obok znajduje się popiersie Kajetana Koźmiana ufundowane i wykonane przez pracowników GZOK.

Obecnie przeprowadzany jest remont dworku na potrzeby Centrum Kultury i Promocji Gminy Strzyżewice.

W skład zespołu dworsko-pałacowego w *Piotrowicach* wchodzi również: murowana rządcówka, spichlerz, stajnia. W miejscu dawnego folwarku obecnie ulokowane jest osiedle mieszkaniowe z Gminnym Ośrodkiem Zdrowia.

Z budynków zespołu folwarcznego zachowały się: murowana oficyna z 1912 r. oraz pochodzący z II połowy XIX w. murowany spichlerz. Budynki te zostały wyremontowane bądź odbudowane po zniszczeniach, jakie odniosły w latach 1914-1915. Częściowo przebudowano je także po 1955 r.

Fot. 9. Dawny spichlerz w *Piotrowicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

W podworskim parku do dzisiaj zachowało się wiele drzew będących pomnikami przyrody. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że są to drzewa szczególnego pochodzenia. Za czasów Koźmianów był bowiem zwyczaj, iż każdy znaczący gość zasadzał na pamiątkę swego pobytu obrane przez siebie drzewko, które otrzymywało jego imię.

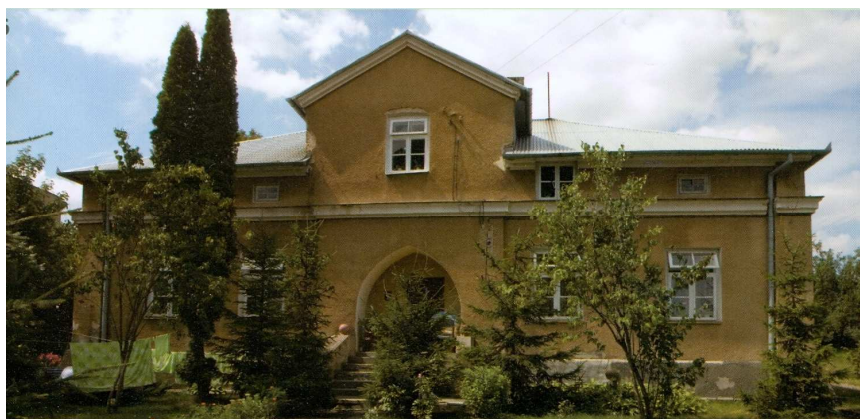
Do zabytkowych budynków należy także młyn w *Piotrowicach*. Budynek położony jest w sąsiedztwie stawu. Wykonany został z drewna przy częściowym wykorzystaniu materiału rozbiórkowego ze starego wiatraka. Liczy sobie około 100 lat. Jest to młyn dworski, od 1929 roku turbinowy. Obecnie stoi nieczynny i prawdopodobnie będzie służył innym celom, jednak o jego przeznaczeniu zadecyduje nowy właściciel.

Fot. 10. Młyn wodny w *Piotrowicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

We wsi znajduje się budynek który stanowił siedzibę Urzędu Gminy Piotrowice w latach 1872 – 1973. W późniejszym okresie budynek był siedzibą m.in.: Filii Gminnej Biblioteki Publicznej.

Fot. 11. Dawna siedziba Urzędu Gminy w *Piotrowicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

Na terenie wsi znajdują się również:

- stadion sportowy

Fot. 12. Stadion sportowy w *Piotrowicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

- klub sportowy

GMINNY LUDOWY KLUB SPORTOWY "POM-ISKRA" Piotrowice, powstał z połączenia LZS ISKRA Strzyżewice i ZLKS POM Piotrowice. W GLKS działają trzy sekcje piłki nożnej, podnoszenia ciężarów i wędkarstwa. Sekcja piłki nożnej prowadzi szkolenie w grupie seniorów, juniorów i trampkarzy. Zdecydowana większość trenujących i grających zawodników to mieszkańcy naszej gminy.

- stawy zwane potocznie „zalewem”
- ujęcie wody
- oczyszczalnia ścieków

Fot. 13. Oczyszczalnia ścieków w *Piotrowicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

W 2008 roku zakończona została rozbudowa oczyszczalni ścieków w *Piotrowicach*. W Konkursie Budowa Roku 2008 „Złota Kielnia” w kategorii „Obiekty ekologiczne” inwestycja zajęła miejsce.

– źródółka.

Pochodzenie nazwy: od imienia Piotra Wilkowica.

Przysiółki: nie występują w danej miejscowości.

Pozostałe nazwy terenowe:

Kandydaci – część wsi przy szosie od posterunku policji do mogiły z II wojny światowej.

Głęboka droga – część drogi biegnącej od mostu w kierunku remizy

Kasztanowa Droga – droga w kierunku Bychawki

Kąty Piotrowickie – część wsi *Piotrowice*, położona po wschodniej stronie rzeki *Bystrzycy*, ciągnąca się równolegle do drogi powiatowej.

Kolonia Piotrowice Pierwsze – część wsi.

Kolonia Piotrowice Drugie – część wsi.

POM – część miejscowości obejmująca zabudowania Państwowego Ośrodka Maszynowego.

Na terenie wsi znajdują się następujące instytucje użytku publicznego:

Centrum Kultury i Promocji Gminy *Strzyżewice*

CKiP Gminy Strzyżewice z siedzibą w *Piotrowicach* jest samorządową instytucją kultury, powstałą w wyniku przekształcenia Gminno – zakładowego Ośrodka Kultury założonego w 1987 r. Długoletnim dyrektorem był Tadeusz Otrócki. Obecnie funkcję pełni Joanna Kawalek.

CKiP realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji oraz upowszechniania kultury, prowadzi wielokierunkową działalność zgodnie z potrzebami środowiska w oparciu o własny program. Podstawowym celem jest pozyskanie i przygotowanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w życiu gminy oraz rozwijanie kultury na jej terenie.

Jest organizatorem m.in.:

- Gminnych Dni Kultury Chrześcijańskiej;
- Gminnego Festiwalu Kolędniczego;
- Przeglądu Szkolnej Twórczości Artystycznej;
- Przeglądu Artystycznego Zespołów Amatorskich pod nazwą *Piotrowickie Spotkania z Talią i Melpomeną*-organizowane od ponad 10 lat;
- Świętojańskich Spotkań w *Piotrowicach*;
- Dni Koźmianowskich;
- Zaduszek Poetyckich;
- Międzypowiatowego Przeglądu Teatrów Wiejskich.

CKiP jest również wydawcą gminnej gazety „KOMPRES”, która ukazuje się od 1990 roku.

Samorządowe Przedszkole Publiczne

Placówka powstała w 1971 roku w budynku Państwowego Ośrodka Maszynowego w *Piotrowicach*. Początkowo pełniła funkcję przedszkola przyzakładowego. Od 2002 roku budynek przeszedł pod opiekę Urzędu Gminy w Strzyżewicach. Wyremontowany w 2003 roku został wyposażony w nowy sprzęt, pomoce dydaktyczne i zabawki. Obecnie w przedszkolu funkcjonuje jeden oddział dla dzieci w wieku od 3 do 5 lat.

Zespół Szkół Techniki Rolniczej im. W. Witosa

Szkoła powstała w 1963 roku, by kształcić przyszłych pracowników Państwowego Ośrodka Maszynowego. W 1964 roku przystąpiono do budowy placówki, którą przekazano do użytku w 1966 roku. Pierwszym dyrektorem był Jan Wiertel, a od 1964 roku funkcję tę do 2006 r. pełnił Bolesław Baran. Od dnia 4 września 2006 r. funkcję dyrektora sprawuje Janusz Baran.

1 stycznia 1998 r. za zgodą Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej zmieniono nazwę szkoły. Zamiast Zespołu Szkół Mechanizacji Rolnictwa powstał Zespół Szkół Techniki Rolniczej.

Dnia 13.10.2000 r. szkoła otrzymała imię Wincentego Witosa. W tym czasie powołano też nowe kierunki kształcenia: , w tym:

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa
- Technikum Informatyczne
- Technikum Mechanizacji Rolnictwa
- Technikum Samochodowe
- Technikum Uzupełniające po Zasadniczej Szkole Zawodowej
- Policealna Szkoła Zawodowa dla Dorosłych

Istotną częścią szkoły jest także biblioteka szkolna licząca około 4 000 wol.

Ochotnicza Straż Pożarna

Założona została w 1931 r. Długoletnim prezesem jest p. Marian Gąbka.

"Asia" Zakład Fryzjerski Joanna Bednarz

Edbak

Branża: Biuro > Komputery - części, akcesoria

"Edbak" Sp. z o.o.

Branża: Przemysł i energetyka > Metale - obróbka

„Dworek Arkadia”

Gminny Ośrodek Zdrowia

GS "Samopomoc Chłopska" Sklep nr 25

Branża: Żywność i używki > Spożywcze artykuły - detal

"It Ministry" Jakub Zarębski

Branża: Biuro > Komputery - oprogramowanie

"Joanna" Salon Fryzjerski Marek Bednarczyk
"Kemar" S.C. Marek Zając & Marek Wójcik
Branża: Żywność i używki › Spożywcze artykuły - detal
Komisariat Policji w Bychawie Rewir Dzielnicowych
Lipińska Teresa Sklep Spożywczo-Przemysłowy
"Mar-Trans" Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe Marian Pawlak
Branża: Motoryzacja i transport › Transport samochodowy
"Mg" Marzena Gajewska
Branża: Budownictwo › Budowlane usługi - brukarstwo
Otrocki Piotr Lekarz Internista
Pietroń Paweł Artykuły Rolnicze
Branża: Rolnictwo i leśnictwo › Rolnicze artykuły, sprzęt, części - produkcja
Próchnicki Jan Apteka
Branża: Zdrowie i uroda › Apteki
Serwis Komputerowy Cienkiera Łukasz
Słowińska Dorota Usługi Geodezyjno-Kartograficzne
Branża: Budownictwo › Projektowe biura
"Ted-Bags-Bis" Tadeusz Smalec
Branża: Budownictwo › Bramy, kraty, ogrodzenia
Włodarczyk Robert Usługi Budowlane
Branża: Budownictwo › Budowlane usługi - wykonanie pod klucz

We wsi znajdują się również miejsca pamięci:

1. Cmentarz wojenny żołnierzy rosyjskich i austriackich z I wojny światowej

Cmentarz o powierzchni 0,4 ha znajduje się w zachodniej części wsi Piotrowice w pobliżu lasu, na rozstajach trzech dróg polnych, z których jedna prowadzi z Piotrowic do Marianki, a dalej w kierunku Niedrzwica, od wsch. i zach. znajdują się zabudowania gospodarstw rolniczych.

Cmentarz ma formę kwadratu (42 x 40 m). Umiejscowiony jest na terenie płaskim, bez ogrodzenia i wałów ziemnych. Są to różnej wielkości i kształtu mogiły ziemne, niskie, pograżone w ziemi. Założony został w 1915 r. z polecenia władz austriackich.

Pochowani są żołnierze głównie austriaccy i rosyjscy polegli w lipcu 1915 r. w czasie walk letniej ofensywy na stojącym tu froncie linii Józefów-Bychawa-Izbica. Wykaz z 1924-1925 r. podaje informację o 36 poległych i pochowanych w Piotrowicach. W końcu lat 20. na tenże cmentarz przeniesiono prochy żołnierzy pochowanych pierwotnie w pobliskiej Kajetanówce (89 ciał).

2. Mogiła poległych w II wojny światowej Piotrowicach (zwana przez okolicznych mieszkańców Grobem Nieznanego Żołnierza)

Mogiła położona jest przy szosie Lublin-Strzyżewice-Zakrzówek. Na pomniku znajduje się wmurowana tablica z piaskowca z wyrytym napisem:

„Ku czci poległych
GM w Piotrowicach
w walkach z wrogiem
o niepodległość Polski
w latach 1939-1945”

Fot. 14. Mogiła w *Piotrowicach*.

Źródło: ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ewy Kołaczkowskiej w *Strzyżewicach*.

Wieś sąsiaduje z:

Bystrzycą Starą

Kajetanówką

Paluchówką

Osmolicami Pierwszymi

Osmolicami Drugimi

Iżycami

Kolonią Iżyce

Bychawką (Radków)

Marianką

Pawłówkiem

ZAPISALI SIĘ W HISTORII...

Jan Osmolski (Osmólski lub Osmolicki) herbu Bończa – renesansowy mecenas nauki i sztuki, alchemik, matematyk, bibliofil, przyjaciel literatów (m.in. Jana Kochanowskiego, Mikołaja Reja), uczonych. Pasjonowała go m.in. matematyka i botanika. Zgromadził pokaźny księgozbiór. Nawiązał także kontakty z elitą intelektualną Rzeczypospolitej.

Wiele podróżował. Staranne wykształcenie zapewnił mu ojciec Jakub Osmolski, sprawujący na dworze królowej Bony wiele ważnych urzędów administracyjnych i gospodarczych. W wieku 15 lat wyruszył na studia do *Wiednia*, potem *Lipska*. Po powrocie do kraju zajął się rodzinnym majątkiem, który znacznie pomnożył wprowadzając w nim wiele innowacji gospodarczych. Rozwijał swe zainteresowania naukowe. Pasjonowała go m.in. matematyka i botanika. Zgromadził pokaźny księgozbiór, którego część przechowywana jest dzisiaj w Bibliotece Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w *Lublinie*. Przy pałacu w *Osmolicach* założył wirydarz opisany przez nieznanego autora w wierszu „Na ogródek Jana Osmolskiego”. Nawiązał także kontakty z elitą intelektualną Rzeczypospolitej. Przyjaźnił się z Mikołajem Rejem, który uwiecznił go w swym *Żwierzyncu*, podkreślając śniadą, południową karnację. Zbierał utwory Jana Kochanowskiego. Do dzisiaj zachowała się tzw. sylwa Osmolskiego (zbiory Biblioteki Narodowej w Warszawie), zawierająca m.in. trzy wczesne elegie łacińskie Kochanowskiego. Należał do zwolenników ruchu reformacyjnego: uczestniczył w synodzie kalwińskim w *Bychawie* 24 kwietnia 1560, dwa lata później objął funkcję świeckiego seniora dystryktu lubelskiego. Polityką zajął się dość późno. Kilka razy był posłem na Sejm, w 1567 został szafarzem poboru województwa lubelskiego. Po wyborze na króla Polski Stefana Batorego, postanowił udać się na emigrację. Do podjęcia decyzji o wyjeździe skłoniły go również konflikty z żoną, Anną z Czyżkowskich.

Latem 1576 r. osiadł w *Bazylei*. Prowadził w swoim domu salon literacko-naukowy dla humanistów Uniwersytetu Bazylejskiego. W lutym 1579 Osmolski wrócił na krótko do *Polski*, aby dopilnować pozostawionego majątku. W podróży odwiedził *Fryburg*, *Norymbergę* oraz *Pragę*, gdzie nawiązał kontakt z dworem cesarza Rudolfa II. Do *Bazylei* powrócił w towarzystwie siostrzeńców Piotra i Jana Gorajskich, aby ich zapisać na uniwersytet. W swych podlubelskich posiadłościach Osmolski zjawił się znów w 1585. W drodze powrotnej do *Bazylei* zatrzymał się w *Norymberdze*.

Pobyty, planowany początkowo jako krótki, przedłużył się do pięciu lat. Osmolski poważnie chorował. Postanowił po raz ostatni odwiedzić rodzinne strony. Zmarł bezpotomnie podczas porządkowania swych spraw spadkowych w *Osmolicach* zimą 1593/94.

Kajetan Koźmian – urodził się 31.12.1771 r. w *Gałęzowie* k/*Bychawy* w rodzinie ziemiańskiej sędziego ziemskiego Andrzeja Alojzego Koźmiana właściciela *Piotrowic*, *Bystrzycy Starej* i części *Strzyżewic*. Uczył się w szkołach *Zamościa* i *Lublina*, a następnie aplikował w palestrze lubelskiej. W okresie insurekcji kościuszkowskiej pełnił funkcję sekretarza Lubelskiej Komisji Wojewódzkiej. W latach 1818-29 pełni wiele funkcji w rządzie Królestwa Kongresowego, był radcą stanu, dyrektorem generalnym w Komisji Spraw

Wewnętrznych i Policji oraz pełnił obowiązki ministra spraw wewnętrznych. W 1829 r. został mianowany kasztelanem - senatorem. Po upadku powstania listopadowego opuścił urzędy i powrócił do *Piotrowic*.

Zainteresowania literackie wyniósł ze szkoły, wzorce czerpał z utworów przedstawicieli klasycyzmu w literaturze polskiej. Pierwsze wiersze pisał pod wpływem zwycięstw napoleońskich. "Oda na zawieszenie orłów francuskich w Lublinie", "Oda na pokój w 1809 r.". "Oda na pożar Moskwy" - przyniosły mu sławę i popularność. Napisał poematy "Ziemiaństwo polskie" opiewający piękno i prostotę życia ludu wiejskiego oraz poemat historyczny "Stefan Czarnecki". Koźmian to najwybitniejszy przedstawiciel klasycyzmu polskiego, przeciwnik romantyzmu i Mickiewicza. Przyjaźnił się z wieloma wybitnymi osobistościami m.in.: Zygmuntem Krasińskim, Cyprianem Kamilem Norwidem, Ludwikiem Osińskim, Franciszkiem Morawskim, Alojzym Felińskim, ks. Stanisławem Staszicem, Julianem Ursynem Niemcewiczem, Fryderykiem Chopinem, Franciszkiem Wężykiem.

Pozostawił po sobie 3 tomowe pamiętniki - skarbnicę wiedzy o ówczesnym społeczeństwie Lubelszczyzny. Był patriotą realistą wierny swoim konserwatywnym poglądom przez całe życie wyznawał zasadę "Nikogo nie obrażać i zachować przyjaciół". Zmarł 7 marca 1856 r. w *Piotrowicach*. Pochowany został na cmentarzu w *Bychawce*.

Stefan Jerzy Wójcik – konserwator dzieł sztuki, historyk sztuki. Urodził się 26 lipca 1934 roku w Osmolicach. Po ukończeniu szkoły średniej podjął studia na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL i w 1959 roku obronił pracę magisterską. Następnie studiował na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i w 1962 r. uzyskał tytuł magistra. W 1963 roku podjął pracę w Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku na stanowisku konserwatora. Jest organizatorem i kierownikiem Pracowni Konserwacji Dzieł Sztuki, od 1965 r. jest rzeczoznawcą MKiS w zakresie konserwacji dzieł sztuki. W latach 1963-83, 1991 był członkiem ZPAP. Za swoją pracę został uhonorowany w 1978 roku Srebrnym Krzyżem Zasługi, a w 1986 roku Złotym krzyżem Zasługi. Poza tym uzyskał wiele odznaczeń resortowych i regionalnych.

Długa jest lista jego konserwatorskich dzieł:

- gotyckie malowidła w kościele w Sławku 1967-68, 1997-98
- malowidła w kościele Mariackim w Stargardzie Szczecińskim 1969-70
- gotyckie malowidła ściennie w kościołach w Darłowie 1974-75
- kościół w Czechowie XIV w. 1979-82
- kościół w Grzędzicach 1983-86
- kościół poaugustiański w Chojnie 1990
- polichromowane stropy drewniane w kościołach w Iwęcinnie XVI w. 1976-77
- kościół w Szczecinie-Krzekowie XVII w. 1977-78
- w Śmiechowie XVII w 1990-91
- w Kociewie XVIII w. 1993-93
- główne ołtarze barokowe: w Kościele Mariackim w Stargardzie Szczecińskim (1982), w kościele w Karnicach (1990), w Smołdzinie (1993-94)
- ołtarz główny renesansowy w kościele św. Jacka w Słupsku 1994-95
- malowidła z XVII w. na fasadzie kościoła bernardynów w Wilnie 1971
- malowidła w dawnym Domu Polskim Zw. Polaków w Niemczech w Zakrzewie 1972
- zespół gotyckich polichromowanych rzeźb w Muzeum Pomorza środkowego w Słupsku 1990
- Muzeum Miejskie w Flensburgu 1990

- zespół 33 obrazów z XVII w. (sceny z życia Chrystusa) w kościele w Smołdzinie 1996-98.

Opublikował wiele artykułów w czasopiśmie fachowych.

Czesław Słania – grawer, światowej sławy twórca znaczków pocztowych i banknotów. Polonijna "Nowa Gazeta Polska" uznała go za "Polaka stulecia w Szwecji".

Urodził się 22 października 1921 roku w *Czeladzi*. W 1927 roku wraz z rodzicami przeniósł się do *Osmolic* niedaleko *Lublina* - rodzinnej wsi matki. Do dziś przy jednej z osmolicznych dróg stoi rodzinny dom pana Czesława.

Od najmłodszych lat nie rozstawał się ze szkicownikiem. Aktywnie uczestniczył w życiu lokalnej społeczności, co odnotowuje między innymi kronika Osmolickiej Ochotniczej Straży Pożarnej. W czasie II wojny światowej był oficerem Armii Ludowej (opuścił armię w randze porucznika). Po wojnie studiował w *Krakowie*, gdzie ukończył Akademię Sztuk Pięknych. Podczas studiów w ASP trafił na praktykę do warszawskiej wytwórni znaczków pocztowych, gdzie zaproponowano mu pracę. Na pracę dyplomową wykonał miniaturę "Bitwy pod Grunwaldem" Jana Matejki. Później pracował dla Poczty Polskiej m.in. w *Łodzi* i *Warszawie*. W 1956 roku wyjechał do *Szwecji*. W 1960 roku rozpoczął pracę dla Poczty Szwedzkiej, a wkrótce potem tworzył już dla wielu państw świata m.in. *Monaco*, *Islandii*, *Danii*, *USA* i również dla ONZ.

Był laureatem wielu prestiżowych nagród, posiadał tytuł Nadwornego Grawera Królestwa Szwecji i wpis do Księgi Rekordów Guinnessa jako twórca rekordowej liczby wygrawerowanych znaczków pocztowych. Od 1951 roku projektował znaczki, zrobił ich ponad tysiąc dla ponad 40 krajów z całego świata.

Odznaczony został m.in.: szwedzkim Złotym Medalem Królewskim, duńskim Krzyżem Rycerskim Dannebrogen, Krzyżem św. Karola (Monaco). W 1999 r. rodzina *Czeladź* przyznała mu tytuł honorowego obywatela.

Pan Słania nigdy nie zerwał kontaktów z krajem, często jeździł do Polski, najczęściej do *Osmolic* i *Krakowa*. Zmarł 17 marca 2005r. w *Krakowie*. Pochowany w marcu 2005 na Cmentarzu Rakowickim w *Krakowie*. 24 marca 2006 r. odsłonięto tablicę pamiątkową na budynku przy ul. Krzywej 2 w *Czeladzi*, w którym mieszkał artysta.